

Pomnik Walk Rewolucyjnych, nazywany Pomnikiem Czynu Rewolucyjnego, istnieje w Rzeszowie od 50 lat. Niektórzy uznają go za nieodłączny element krajobrazu miasta. Lecz, jak wskazują badania Uniwersytetu Rzeszowskiego z 2017 r., niemal 90 proc. mieszkańców Rzeszowa nie wie, co ten monument tak naprawdę upamiętnia. Postanowiliśmy zatem zebrać dla Państwa te informacje.

Znajdziecie tu Państwo odpowiedzi na pytania:

- **kto i dlaczego postawił Pomnik Walk Rewolucyjnych na Rzeszowszczyźnie?**
- **czym były „walki rewolucyjne” na Rzeszowszczyźnie?**
- **czym jest dekomunizacja przestrzeni publicznej?**

Plac przed pomnikiem, 1984 r.

Fot. Zbiory AIPN

Więcej dowiesz się:

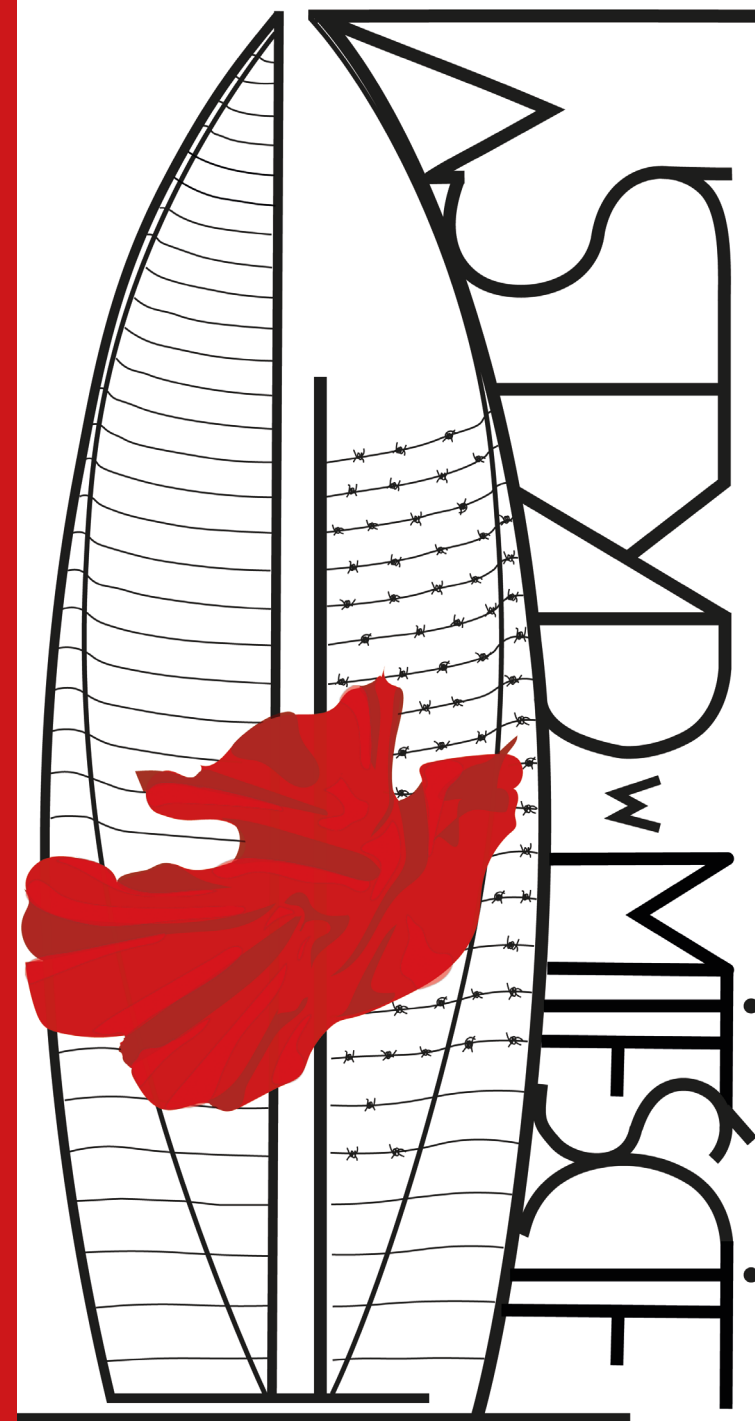

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Oddział w Rzeszowie

Rzeczywiste przesłanie rzeszowskiego „pomnika walk rewolucyjnych”

Rzeczywiste przesłanie rzeszowskiego „pomnika walk rewolucyjnych” ukazują dokumenty Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Walk Rewolucyjnych oraz KW PZPR w Rzeszowie. Stanowią one dobitne świadectwo manipulacji pamięcią zbiorową, jakiej dokonali komuniści. Jej efekty niestety trwają do dziś.

Wprowadzenie i ugruntowanie władzy PPR/PZPR w Polsce okupione zostało ogromną ofiarą polskich patriotów. Na samej tylko Rzeszowszczyźnie około 2,5 tys. żołnierzy AK zostało zesłanych do łagrów w ZSRR. Setki Polaków sprzeciwiających się komunistycznej władzy zamordowano, a kilkanaście tysięcy uwięziono. Dziś w Rzeszowie ma miejsce surrealistyczna sytuacja – „pomnik walk rewolucyjnych” stoi przy alei Łukasza Cieplińskiego – dowódcy rzeszowskiej AK, zamordowanego przez komunistów w 1951 r., który oddał życie, walcząc z tym, czemu ów pomnik hołduje. Musimy zdać sobie sprawę, że to komunistyczne upamiętnienie wiąże nas symbolicznie z okresem PRL, który charakteryzował się rosnącym zapóźnieniem cywilizacyjnym względem Zachodu i łamaniem praw obywatelskich. Warto zastanowić się, czy dla Rzeszowa, miasta określanego jako „stolica innowacji”, jest to adekwatny symbol?

WSTYD W MIEŚCIE

Decyzję o budowie Pomnika Walk Rewolucyjnych na Rzeszowszczyźnie podjął I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie Władysław Kruczek. W 1967 r. powołał on Wojewódzki Komitet Budowy Pomnika Walk Rewolucyjnych w Rzeszowie, do którego nazwy niebawem dołączono słowo „społeczny”. W założeniu pomnik miał bowiem powstać ze składek społecznych. Mieszkańcy województwa nie chcieli jednak finansować monumentu, a po masakrze na Wybrzeżu w 1970 r. wszelkie wpłaty niemal ustały. Partia wprowadziła zatem powszechne „opodatkowanie” mieszkańców na cel budowy, mimo to aż ponad połowa kosztów pokryta została ze środków państwowych, a sam pomnik postawiono na terenach przymusowo odebranych zakonowi bernardynów.

Odpowiedź na to pytanie kryje się w aktach przechowywanych w Archiwum Państwowym w Rzeszowie. Odnajdziemy tam „Wykaz ważniejszych wydarzeń rewolucyjnych na Rzeszowszczyźnie”. W dokumencie wymieniono m.in.:

Republika Tarnobrzaska oraz Rady Robotnicze i Żołnierskie powstające jesienią 1918 r.

W niektórych miejscowościach dzisiejszego województwa podkarpackiego stały one najczęściej kalkę podobnych organizacji tworzonych w czasie rewolucji bolszewickiej w Rosji. Towarzyszące im funkcjonowaniu akty przemocy utrudniały odradzanie się Państwa Polskiego i potępiane były przez ówczesną lewicę niepodległościową.

Komunistyczna Partia Robotnicza Polski (KPRP), Komunistyczna Partia Polski (KPP), Komunistyczna Partia Zachodniej Ukrainy (KPZU), Komunistyczny Związek Młodzieży Polski (KZMP)

To partie i ruchy polityczne mające na celu włączenie Polski do „ojczyzny światowego proletariatu”, jakim był Związek

Socjalistycznych Republik Radzieckich i przeprowadzenie, na wzór sowiecki, rewolucji komunistycznej.

Strajki oraz protesty robotników i chłopów

Protesty mające miejsce w okresie wielkiego kryzysu gospodarczego, gdy trudna sytuacja ekonomiczna Polski była wykorzystywana przez działaczy KPP i KPZU do siania niepokoju, zwiększenia polaryzacji prowadzącej do krwawych rozruchów („powstanie ropczyckie”, „powstanie leskie”, marsz głodowy w Sanoku).

Polska Partia Robotnicza (PPR), Gwardia Ludowa (GL), Armia Ludowa (AL)

To podziemna partia komunistów polskich oraz jej zbrojne ramię, całkowicie podporządkowane interesom ZSRR. Realizowały plan Józefa Stalina uzależnienia Polski od ZSRR. Po wkroczeniu Armii Czerwonej na ziemię polskie ich członkowie zasilili komunistyczny aparat bezpieczeństwa, podległą Moskwie administrację PKWN oraz ściśle współpracowali z NKWD przy likwidacji struktur Polskiego Państwa Podziemnego.

Urząd Bezpieczeństwa Publicznego (potocznie UB), Milicja Obywatelska (MO), Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego (KBW)

To „zbrojne ramię partii”, które przemocą złamało dążenia wolnościowe Polaków, likwidując struktury konspiracji niepodległościowej (AK, DSZ, WiN, NZW i inne). Krwawe represje UB złamały też wszelki legalny opór polityczny. Prześladowano Kościół i inteligencję.

Twórcy pomnika odwoływali się też do selektywnie wybranych wydarzeń z dziejów ruchu ludowego i dorobku polskiej lewicy. Skrętnie jednak ukrywali postaci, które nie podążały „kursem moskiewskim”, i fakty świadczące o niekomunistycznym charakterze tych ruchów politycznych.

Wręcz szokującym przykładem hipokryzji jest jednocześnie odwoływanie się do tradycji strajku chłopskiego z 1937 r. i do „zasług” UB. Jeden bowiem z głównych organizatorów tego strajku – Władysław Kojder – został w 1944 r. zamordowany przez rzeszowskie UB. Setki działaczy ludowych wiernych idei Wincentego Witosa uwięziono, torturowano i wielu zabijano.

Proces dekomunizacji odbywa się we wszystkich państwach dawnego Bloku Wschodniego, które przechodzą proces demokratyzacji. Jego celem jest systemowe zerwanie z balastem totalitarnej przeszłości. Jednym z jej elementów jest usunięcie symboliki komunistycznej z przestrzeni publicznej. **Rzeszów to jedno z ostatnich miast w Polsce, w którym nadal znajdują się upamiętnienia reżimu komunistycznego.** Jednym z nich jest Pomnik Walk Rewolucyjnych. Drugim – pomnik Wdzięczności Armii Radzieckiej, odsłonięty w 1951 r., w rocznicę „Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej”.

Pomnik miał być gotowy na 30. rocznicę powstania PPR przypadającą w 1972 r., ale ostatecznie odsłonięcia dokonano przed uroczystością 1-majową w 1974 r.

Fot. J. Witowicz, 1981 r.

